

e-ISSN: 2630-631X

Article Type
Review ArticleSubject Area
PsychologyVol: 8 Issue: 60
Year: 2022 JUNE
Pp: 1127-1132

Arrival

16 May 2022

Published

30 June 2022

Article ID 63018

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.63018>How to Cite This
ArticleGürek, M. & Kıran
Akça, B. (2022).
“İlköğretim Çağında
Sosyal ve Duygusal
Öğrenme Becerilerinin
Gelişiminde Okulların
Rolü”, International
Social Mentality and
Researcher Thinkers
Journal, (Issn:2630-
631X) 8(60): 1127-
1132Social Mentality And Researcher
Thinkers is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

İlköğretim Çağında Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Gelişiminde Okulların Rolü

The Role of Schools in the Development of Social and Emotional Learning Skills in the Primary Education Age

Merve GÜREK¹ Buşra KIRAN AKÇA² ¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Klinik Psikolojisi, İstanbul² İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul

ÖZET

Gelişim ve değişim çağı olarak da nitelendirilen 21. yüzyılda, sosyal ve duygusal öğrenme becerileri (SDÖB) öne çıkmaktadır. SDÖB, öz-farkındalık, öz-denetim, sosyal farkındalık, sorumlu karar verme, ilişki becerileri başlıkları altında ele alınabilmektedir. Bu başlıklara farklı isimlendirmelerle rastlanılsa da içerdikleri anlam aynı temele varmaktadır. Genel amaç kendi duygularının ve sorumluluklarının farkında, çevresiyle sağlıklı ilişkiler sürdürebilen bireylerin yetişmesini sağlamaktır. Bu beceriler aynı zamanda ilişkilerin ardındaki çatışmaların nedenine, bazı öğrencilerin diğerlerine kıyasla neden daha fazla erteleme davranışı gösterdiği gibi sorulara yanıt aramaktadır. Toplumların amacı üretken, topluma faydalı nesiller yetiştirmektir. Bu becerilerin ev, okul gibi sosyal ortamlarda öğrenilmesi, ilginin ev dışında bir sosyal çevreye yöneldiği ilköğretim çağında okullara düşen rolü artırmaktadır. Bu kapsamda okullarda sosyal ve duygusal öğrenme programları (SDÖ) düzenlenmektedir. SDÖ, çocuklarda sosyal ilişkilere yönelik uyumlu davranışların ve sosyal becerilerin geliştirildiği öğrenme sürecidir. Bu çalışmada, eğitim kurumlarında farkındalık oluşturmak amacıyla, SDÖB ile okullardaki öğrenme sürecini içeren bazı kavramların ilişkisine odaklanılmıştır. Bu amaçla, ilköğretim çağındaki çocuklarda SDÖB'nin, akran ve öğretmen ilişkileri, akademik başarı gibi değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Derleme yöntemiyle hazırlanan bu makalede, kavramsal çerçeve ele alınmış, benzer konularda önemli görülen çalışma bulgularından yararlanılmıştır. Uluslararası literatüre kıyasla Türkiye’de konuyla ilgili kaynakların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu becerilerin, okullarda ulaşılması gereken bir hedef değil, devamlılığı olan bir süreç olarak ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri, Akran İlişkileri, Öğrenci Öğretmen İlişkileri, Akademik Başarı, İlköğretim Çağı

ABSTRACT

In the 21st century, which is characterized as the age of development and change, social and emotional learning skills (SELS) come to the fore. SELS can be discussed under the headings of self-awareness, self-control, social awareness, responsible decision making, and relationship skills. Although these titles are encountered with different names, the common goal is to raise individuals who are aware of their own feelings and responsibilities, and who can maintain healthy relationships with their environment. These skills also seek answers to questions such as the reason for conflicts behind relationships, why some students show more procrastination behavior than others. The purpose of societies is to raise productive and beneficial generations. Learning these skills in social environments such as home and school increases the role of schools in the primary school age when attention is directed to a social environment outside the home. In this context, social and emotional learning (SEL) programs are organized in schools. SEL is the learning process in which adaptive behaviors and social skills for social relations are developed in children. In this review, in order to raise awareness in educational institutions, the relationship between SEL and some concepts including the learning process in schools has been focused. For this purpose, the relationship between social and emotional learning skills of primary school children and variables such as peer and teacher relationships, and academic success was investigated. In this article, the conceptual framework has been discussed and the important findings of studies on similar issues have been used. Compared to the international literature, it has been seen that the resources related to the subject in our country are insufficient. These skills should be considered as a continuous process, not as a goal to be achieved in schools.

Keywords: Social and Emotional Learning Skills, Peer Relations, Student-Teacher Relations, Academic Achievement, Primary Education

GİRİŞ

Sosyal ve duygusal öğrenme becerileri (SDÖB) modern çağda yaşam görevlerinin merkezinde yer almaktadır. Toplumlar için önemi giderek artan bir grafik çizmektedir. SDÖB, sosyal etkileşimler çerçevesinde gelişmektedir. Zamanla devinebilen ve gelişebilen bir yapıda olması, çocukların sosyal öğrenme ortamı olan okulları bu konuda öne çıkarmaktadır. Üstelik, sosyal ve duygusal öğrenme (SDÖ) programları ile bu becerilerin okullarda öğretilmesi sağlanabilmektedir. Okullarda geliştirilen programlar, aile yaşantıları ne kadar farklı olursa olsun tüm çocuklara eşit koşullar sunar. Bu nedenle okullar SDÖB'nin geliştirilmesi ve incelenmesi için, en uygun sosyal kurumlardır.

SDÖB ile akademik başarı, akran ve öğretmen ilişkileri etkileşim içerisindedir. Okullarda öğrenme süreci, akran ilişkilerinin olduğu sınıflarda ve öğretmenlerin rehberliğinde, sosyal süreçler içerisinde gerçekleşir (Zins, Bloodworth, Weissberg, & Walberg, 2007). Çocuğun ilkokula başlamasıyla, öğretmeninden kabul görmeye duyduğu ihtiyaç, ortaokula geçtiğinde akran ilişkilerinde yakınlık geliştirmeye duyulan gereksinimle devam eder (Bayhan & Işıtan, 2010). İlköğretim çağı, çocukların akademik anlamda başarılı olmaya ihtiyaç duydukları bir dönem olmasıyla öne çıkmaktadır. Bütün bu ihtiyaçların başarıyla karşılanması, SDÖB'nin

gelişimine olumlu katkı sağlar. Aynı zamanda bu becerileri gelişmiş çocuklar, stresle başa çıkabilen, sağlıklı kişilerarası iletişim kurabilen bireyler olduğundan, çift taraflı bir fayda ilişkisi mevcut olmaktadır. Alan yazında yer alan ilgili kaynakların derlenmesiyle gerçekleştirilen bu çalışmada, farkındalık oluşturmak amacıyla SDÖB ile okullarda çocuğun öğrenme sürecini etkileyen akran, öğretmen ilişkileri ve akademik başarı konuları üzerinde durulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sosyal ve Duygusal Öğrenme

SDÖ'nün temelinde, duygusal zekâ ve çoklu zekâ alanlarında gerçekleştirilen çalışmalar yer alır. Bir terim olarak alanyazında yer alması ise 20. yüzyılın sonlarına karşılık gelmektedir (Baron, 2013). SDÖ, çocuklarda sosyal ilişkilere yönelik uyumlu davranışların ve sosyal becerilerin geliştirildiği öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır (Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning [CASEL], 2012). Çocuğun yaşamı boyunca gereksinim duyacağı becerilerinin okul ortamında öğretilmesini benimseyen bir yaklaşım olarak da ifade edilmektedir (Norris, 2003). SDÖ, öğrencilerin prososyal davranışlarının gelişimine olumlu etki ederken, zararlı davranışların azaltılmasını sağlayan bir süreçtir (Uşaklı, 2017). Akademik başarı ile ilişkili olmakla birlikte yaşama yönelik becerileri de içinde barındırmaktadır.

SDÖ'nün öğrencilerde oluşturduğu birçok olumlu etkiye karşılık, tarihsel süreçte uzun yıllar geri plana atıldığı görülmektedir. Bu konuya yönelik yapılan çalışmalar, okulların öğrencilerde yalnızca akademik başarı hedefini temel almasının, diğer becerilerin geri plana atılmasına yol açtığı sonucunu ortaya çıkarmıştır (Elias & Mocer, 2012). Toplumsal bir varlık olan insan için, yalnızca bilişsel öğrenme sürecini önemsemek yetersiz bir yaklaşımdır (Norris, 2003). SDÖ programları, donanımlı nesillerin yetiştirilmesine yönelik geleceğe umut vaat edici nitelik taşımaktadır.

SDÖ'nün okullarda uygulanmasının, hem okul başarısına hem de nitelikli vatandaş yetiştirme amacına hizmet edeceği düşüncesi ile bu konuda çalışmalar yapma gerekliliği doğmuştur. Böylece Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme İçin İşbirliği Kuruluşu olan CASEL'in öğrencilere yönelik çalışmaları hız kazanmıştır (Elias & Mocer, 2012). CASEL'in sistematik çerçevesine göre, SDÖ'ye yönelik kazanımlar, topluluklarda, okul ve ev ortamlarında edinilmektedir (CASEL, 2020). SDÖB'nin gelişiminde okullar, sosyal yapılarıyla önemli bir role sahiptir. SDÖ'nün okullarda uygulanımı, müfredatın SDÖB ile ilişkilendirilmesini, psikoeğitimi, aile ve öğretmen katılımını gerektirmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok okul, SDÖ standartlarını müfredatlarına dahil etmiştir (McCormick, & diğerleri, 2021). Türkiye'de ise eğitim kurumlarında denenmesi "kısmen" gerçekleştirilmekte, daha çok okul rehberlik servisleri tarafından değerlendirilmektedir (Totan, 2018b). SDÖB'nin uzun vadede gelişiminde, okul ikliminin ele alındığı, öğretmen ve ebeveynlerin entegre edildiği yeni programlara ihtiyaç vardır. Bu programların oluşturulabilmesi için, öncelikli olarak SDÖB'nin anlaşılması ve ilgili değişkenlerin çözümlenmesi gerekmektedir.

Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri

SDÖB, sosyal ve duygusal yetkinlikleri kapsamaktadır. Becerilerin sosyal kısmı, sosyal çevreye yönelik farkındalıklar ile kişilerarası ilişki becerilerini içerir. Duygusal yönü ise kişinin kendi duygularına yönelik farkındalığı ile denetim becerilerini kapsamaktadır. Bu beceriler, çocuklarda ve yetişkinlerde sıklıkla düşünülen bazı soruların yanıtını içermektedir (Aidman & Price, 2018). Bazı öğrenciler akademik sorumluluklarının farkındalığıyla çalışmalarını sürdürürken, neden başka bir öğrenci çalışmalarını sürekli ertelemektedir? Bir çalışan iş arkadaşlarıyla iş birliği içerisinde çalışmalarını sürdürebilmekteyken, neden diğer çalışan bu gruba dahil olmakta zorlanmaktadır? Yetişkinlikte birçok insan sağlıklı ilişkiler kurmayı arzularken, neden bazılarının ilişkilerinde çatışma süreçleri yıkıcı bir hâl almaktadır? Bütün bu soruların ve sağlıklı bir yaşamın temelinde SDÖB'yi bulmak mümkündür.

SDÖB'ye yönelik literatür incelendiğinde, bu becerilerin bazı çalışmacılar tarafından farklı bileşenler kapsamında incelendiği görülmektedir. Bu bileşenlerin ismi değişiklik gösterse de, temelde içerdiği kapsam aynı yere varmaktadır. SDÖ çalışmalarında öncü görülen CASEL çerçevesinde ise beş başlık ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, SDÖB şu şekilde özetlenebilmektedir:

Öz-Farkındalık: Kişinin kendi duygularını anlayarak, bu duyguların kendi davranışları üzerinde oluşturduğu etkiyi fark etmesini sağlayan becerilerdir (Aidman & Price, 2018). Bu becerileri gelişmiş olan çocuk, eksik olduğu alanlara yönelik farkındalık geliştirebilmektedir. Yetişkin hayatında, kendine yönelik değerlendirmeler yapabilmekte, güçlü ve zayıf yanlarını görebilmektedir. Bireyin kendi davranışlarının ardındaki duygusal süreçleri tanıması ve eksikliklerinin farkında olması, özgüven gelişimini de olumlu etkilemektedir (Totan, 2018a). Duygu ve davranışları arasındaki ilişkiden haberdar olan kişinin başkalarına yönelik ön yargılı davranışları azalmaktadır. Kişilerarası ilişkiler daha sağlıklı yürütülebilmektedir.

Öz-Denetim: Duyguların ve davranışların kontrol edilebilmesini, dürtü denetiminin sağlanabilmesini, farklı durumlarla başa çıkılabilmelerini sağlayan becerilerdir (Jagers, Rivas-Drake, & Williams, 2019). Bu becerisi gelişen çocuklar, hazı erteleyebilmekte ve gittikçe çocuklarda daha önemli bir konu haline gelen dürtü kontrolünü sağlayabilmektedir. Yetişkin hayatında, düşlediği başarıya ulaşabilmek için çalışmalarını düzenleyebilmektedir.

Sosyal Farkındalık: Kişinin farklı kültürel değerleri ve normları anlayabilmesini sağlayan becerilerdir (CASEL, 2020). Bu becerileri gelişmiş olan çocuklar, akranları ile ilişkilerinde empati ile yaklaşım sağlayabilmektedir. Yetişkin bir birey olduklarında, farklı gruplara mensup kişileri ötekileştirmeden, saygı çerçevesinde ilişkiler geliştirebilmektedir.

Sorumlu Karar Verme: Herhangi bir konuda var olan problemi tespit edebilme, çözümlenebilme ve gerçekçi hedefler belirleyebilme becerileridir (Candan & Yalçın, 2018). Bu becerileri gelişmiş çocuklar, sınıf ve okul içerisinde belirlenmiş olan kurallara uymakta, olumsuz davranışlarına yönelik sorumluluklarının farkında olmaktadır. Yetişkin yaşamlarında sağlıklı seçimler yapmakta, riskli davranışlardan uzak durmakta, kurumsal konularda etik hususuna özen göstermektedir (Jagers, Rivas-Drake, & Williams, 2019). Verdiği kararların ve etkilerinin bilincinde olan birey, herhangi bir durumda doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğunu alabilmektedir. Yaşamını bu doğrultuda düzenlemekte, yaşadığı toplumun normlarına uyum sağlamaktadır.

İlişki Becerileri: Kişinin başkalarını etkin dinlemesini ve etkileşimde olduğu gruplarla sağlıklı ilişkiler kurabilmesini sağlayan becerilerdir (Aidman & Price, 2018). Okullarda büyük bir problem konusu haline gelen akran zorbalığının ilişkili olduğu nedenlerden biri, iletişim becerileridir (Demir & Küçük, 2020). Bu becerileri gelişmiş olan öğrenci, akranlarıyla olumlu diyaloglar geliştirebilmektedir. Çatışmanın mevcut olduğu durumlarda yapıcı bir tutum sergileyebilmektedir. Yetişkin bir birey olduğunda, gerekli zamanlarda iş birliği içinde hareket ederken, gerektiğinde bir sürecin liderliğini yürütebilmektedir.

Görüldüğü gibi, SDÖB çocuğun akademik gelişiminin yanı sıra, yaşam başarısını yerine getirmesine de katkı sunmaktadır. SDÖB gelişmiş olan çocuklar, gelişim basamaklarının görevlerini yerine getirebilmektedir (Whitted, 2011). Yaşadığı toplumun değerleriyle uyumlu, farklı kültürel görüşlere açık, kendini gerçekleştirmiş yetişkinler olabilmektedir. Çocuklukta SDÖB'ye verilen önem, sağlıklı bir insan ile refah bir toplumun oluşmasına katkı sunmaktadır.

İlköğretim Çağındaki Öğrencilerde Sosyal ve Duygusal Gelişim

Türkiye’de ilköğretim düzeyi eğitimleri birinci kademe ilkokul ve ikinci kademe ortaokul süreçlerini kapsamaktadır. Bu süreç çocuklarda 6-14 yaş aralığına karşılık gelmektedir. Bu yaş aralıklarındaki sosyal ve duygusal gelişim basamakları incelendiğinde, çocuklarda sosyal ilişki unsurlarının kişilik gelişimine etki ettiği görülmektedir.

Sigmund Freud’un kişilik gelişimine ilişkin öne sürdüğü psikoseksüel gelişim basamaklarından latent dönem, 6’lı yaşlardan 11-13’lü yaşlara kadar devam etmektedir. Freud’a göre bu dönemde sosyal çevreye duyulan ilgi artmakta, çocuğun enerjisi kişilerarası ilişkilere yönelmektedir. Çocuğun bu süreçte ebeveynlerinden farklı olarak başka büyüklerle, öğretmenleriyle yakınlaşma durumu söz konusudur (Geçtan, 2017). Erik Erikson’un psikososyal gelişim kuramına göre ise, çocuk bu yaşlarda başarılı olmayı arzulamaktadır. Öğretmenlerinden destek görmeyi istemekte ve eğer çabaları karşılıksız kalırsa, yetersizlik duygusu geliştirmektedir (Selçuk, 2012). Bu kuramlar çocuğun hayatında ilköğretim çağına karşılık gelen yıllarının, akran ve öğretmen ilişkileri ile akademik başarı çerçevesinde yoğunlaştığını göstermektedir.

İlkokul çağındaki çocuk, bir yandan akranlarıyla yeni ilişkiler kurmakta, diğer yandan başarılı bir öğrenci olma gayesi taşımaktadır. Sosyal etkileşimlerin artış gösterdiği bu dönemde, çocuk kendisini ve çevresini anlamaya yönelik kapasitesini geliştirmektedir (Santrock, 2019). Kendisini akranları ile karşılaştırırken, öz farkındalığı ve sosyal farkındalığı gelişim kazanmaktadır. Deneyimlediği yaşantılar, benlik saygısını da etkilemektedir (Slavin, 2019). İlkokulda gelişmeye başlayan benlik saygısı, ortaokula geçişte tekrar sarsılmaktadır.

Ortaokula geldiğinde çocuk, evden ve ebeveynlerinden daha fazla bağımsızlaştığı bir döneme girmektedir. Tek öğretmenin olduğu sınıf ortamından, çok öğretmenli bir sürece geçiş yapmaktadır. İlkokul yıllarının bitimine doğru okulda lider pozisyonunda olan çocuk, ortaokulda bir anda kendini okulun en küçüğü konumunda bulmaktadır (Ertuğrul & Eker, 2019). Ortaokul çağındaki çocuk, ön ergenliğin getirdiği biyolojik değişimlerle baş etmeye çalışırken, bir yandan da yaşadığı değişimlere uyum sağlamaya çalışır (Parlaz, Tekgül, Karademirci, & Öngel, 2012). Öğretmenlere yönelik kabul, eskisinden daha zor ve karmaşıktır. Öğretmenler, bazı öğrenciler için rol model olarak belirlenen yeni yetişkinlerdir. Bu dönemde akran grupları arasında yer

almak, çocuğun kendisini değerli hissetmesini sağlamaktadır. Davranışlar ve giyinme tarzları, akran etkileşimleriyle şekillenmektedir.

İlköğretim Çağında Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerilerinin Gelişiminde Okulların Rolü

SDÖB'ye ilişkin çalışmaların öncüsü olarak CASEL görülse de bu konuda okulların rolüne atfedilen önem tarihsel süreçte yüz yıl öncesine, John Dewey'in yazılarına dayanmaktadır. Günlük yaşamla ilişkili bir öğrenmenin gerçekleştirilmesi, okullarda sosyal ve duygusal etmenlerin göz önüne alınmasıyla mümkün olmaktadır (Dewey, 1990). Toplum için faydalı, sosyal ilişkileri uyumlu bireyler yetiştirmek, okulların temel amaçları arasındadır.

Çocuğun, güven duyduğu bir okul ortamında bulunması, SDÖB'nin gelişiminde veya yeni becerilerin ediniminde etkilidir (Velsor, 2009). Akran ilişkileri iyi olan ve öğretmeninin kendisini desteklediğine yönelik pozitif algısı olan çocuklar, akademik süreçte daha aktif ve istekli olmaktadır (Schonert-Reichl, 2019). Akranları ile ilişkilerinde kabul görmeyen, öğretmenleri tarafından yeterince desteklenmeyen çocuklar ise yetersizlik duygusuyla karşılaşmaktadır. Yetersizlik duygularıyla mücadele eden çocuğun, kurduğu ilişkilerde sağlıklı bir süreç yönetimi gerçekleştirilmesi düşük bir ihtimaldir. Çocuğun olumsuz duygularının, kişilerarası iletişimini olumsuz yordaması gibi, arkadaş gruplarına dâhil olamayan çocukların da stresle başa çıkma becerileri olumsuz etkilenmektedir. Son zamanlarda gündemi sıklıkla meşgul eden konulardan akran zorbalığı da çocuğun yaşadığı sosyal ve duygusal uyumsuzlukların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de SDÖB ile okul ve ilgili bazı değişkenler arasında yapılan çalışmalar incelendiğinde, uluslararası literatüre göre kaynakların yetersiz olduğu görülmüştür. Çalışmaların çoğu ortaokul öğrencilerini kapsamaktadır. İlkokul öğrencileri kapsamında gerçekleştirilen çalışma sayısı oldukça azdır. SDÖB ile öğretmen ilişkilerinin, algılanan öğretmen desteği kapsamında ele alındığı görülmüştür. Akademik başarı değişkeni ile ilişkili çalışmalar, akademik öz yeterlik ve okula bağlılık kavramları çevresinde ele alınmıştır. Akran ilişkileri ile SDÖB becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda ise bir çalışmanın sosyal ilişki unsurları alt boyutunda arkadaş desteği değişkenini ele aldığı görülmüştür. Bunun dışında, SDÖB ile akran ilişkileri konusunda, çoğunlukla akran zorbalığı çalışmalarına rastlanılmaktadır. Akran zorbalığı hem zorba hem de mağdur çocukların akran ilişkilerinde yaşadığı problemleri süreçlerin bir göstergesidir.

Türkiye'de konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bazı çıkarımlara ulaşılabilmektedir:

İlköğretim altıncı sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada problem çözme becerileri ile SDÖB arasında karşılıklı etki görülmüştür. Problem çözme becerileri arttıkça SDÖB'nin de artış göstereceği düşünülmektedir (Totan, 2011). Gerçekleştirilecek SDÖ programları için göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

Saldırganlık düzeyi ve zorbalık davranışlarının ilişkisinde SDÖB'nin düzenleyici rolünün ele alındığı ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki 354 öğrenciyle yapılan bir çalışmada, saldırganlık düzeyi yüksek olan çocuklarda SDÖB düşük olduğunda zorbalık yapma oranının arttığı görülmüştür. Tersine, SDÖB yüksek olduğunda ise oran azalma göstermektedir (Mutlu, 2020). SDÖB, stresle başa çıkma, farkındalık ve kişilerarası iletişim gibi becerileri kapsamaktadır. Bu becerilerin artması, sağlıklı ilişkiler kurulmasına olanak sunduğundan, akran ilişkilerini iyileştirici, akran zorbalığını azaltıcı rol oynamaktadır.

Ortaokul öğrencilerinden oluşan 386 örneklemin yer aldığı bir ilişki çalışmaya göre öğretmen davranışlarının olumlu alt boyutlarda algılanması ile çocuklarda SDÖB arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür (Şimşek, 2020). Başka bir çalışmada ortaokul düzeyi öğrencilerin okul bağlılığı düzeylerinin SDÖB tarafından pozitif yönde yordandığı sonucuna ulaşılmıştır (Gül, 2019). Bir diğer çalışma, 6 ve 7. Sınıf öğrencilerinin stresle başa çıkma becerilerinin 8. sınıflara kıyasla daha iyi olduğunu göstermiştir (Kabakçı & Korkut, 2008). SDÖB'nin sınıf düzeylerine göre farklılaşması, ilköğretim çağının tamamını ve hatta liseyi de içeren çalışmalara duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

SONUÇ

Bazı toplumlar daha başarılı yetişkinler için çocuklarda akademik başarıyı geliştirmenin yollarını aramaktadır. Bazıları ise toplumsal ayrışmaları engellemek için çeşitli yollara başvurarak kişilerarası ilişkileri iyileştirmeye çalışmaktadır. Oysa hem başarılı hem de sosyal ve duygusal yeterlilikleri olan bireyler yetiştirmek, SDÖB'yi geliştirmekle mümkündür. Bu farkındalığa erişmiş olan uluslararası okullar programlarını bu standartlar kapsamında düzenlemektedir. Türkiye'de ise SDÖB'ye yönelik çalışmaların son on yılda hız kazandığı görülmektedir.

Literatürde Türkiye'de çoğunlukla ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin örnekleme alındığı çalışmaların yer aldığı görülmüştür. İlköğretim birinci kademe düzeyindeki çalışmalar oldukça azdır. Dikkat çeken bir diğer

husus, SDÖB ile ele alınan değişkenler arası ilişkilerin cinsiyet ve yaş faktörlerine göre farklılaşmasıdır. Nedenleri analiz edebilmek amacıyla bu faktörleri ele alan kapsamlı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Okullarda çocukların içerisinde bulunduğu öğrenme süreci, bütün olarak okul ikliminden etkilenmektedir. Okul iklimi ile SDÖB ilişkisini ele alan çalışmalar, okullarda gerçekleştirilecek olan SDÖ programları için değerli olacaktır. Uzaktan eğitim faaliyetleri ile öğrenme süreci, okul sıralarından dijital ortamlara taşınmıştır. Bu doğrultuda SDÖB ile uzaktan eğitim faaliyetleri arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aidman, B. & Price, P. (2018). "Social and Emotional Learning at the Middle Level: One School's Journey", *Middle School Journal*, 49(3):26-35.

Baron, D. M. (2013). "Social and Emotional Learning: An Argument for Religious Pluralism", Doctoral Dissertation, Loyola University, Chicago.

Bayhan, P. & Işıtan, S. (2010). "Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20):33-44.

Candan, K. & Yalçın, A. F. (2018). "Ergenlerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Sosyal İlişki Unsurları Ve Umut Düzeyi İle İlişkinin İncelenmesi", *Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 9(16): 321-348.

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2012). 2013 CASEL Guide - Effective Social and Emotional Learning Programs-Preschool and Elementary School Edition.

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2020). Reunite, Renew, and Thrive: Social and Emotional Learning (SEL) Roadmap for Reopening School.

Demir, K. & Küçük, S. (2020). "Akran Zorbalığı Önleme ve Müdahale Programlarında Güncel Yaklaşımlar Ve Hemşirelik Rollerini", *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2):87-102.

Dewey, J. (1990). *The Child And The Curriculum*, University of Chicago Press, London.

Elias, M. J. & Mocer, D. C. (2012). "Developing Social and Emotional Aspects of Learning: The American Experience", *Research Papers in Education*, 27(4):423-434.

Ertuğrul, F. & Eker, E. (2019). "Ön Ergenlik Döneminde Zorbalık Davranışı ile Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 5(2):117-140.

Geçtan, E. (2017). *Psikanaliz ve Sonrası*, Metis Yayınları, İstanbul.

Gül, C. K. (2019). "Ortaokul Öğrencilerinde Okul Bağlılığı, Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Ve Akademik Öz-Yeterlik Arasındaki İlişkiler", *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Jagers, R. J.; Rivas-Drake, D. & Williams, B. (2019). "Transformative Social and Emotional Learning (SEL): Toward SEL in Service of Educational Equity and Excellence", *Educational Psychologist*, 54(3):162-184.

Kabakçı, Ö. F. & Korkut, F. (2008). "6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Eğitim ve Bilim*, 33(148):77-86.

McCormick, M. P.; Neuhaus, R., O'Connor, E. E., White, H. I., Horn, E. P., Harding, S., . . . McClowry, S. (2021). "Long-Term Effects of Social-Emotional Learning on Academic Skills: Evidence From a Randomized Trial of Insights", *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 14(1):1-27.

Mutlu, Ü. (2020). "Saldırganlık Düzeyi ve Zorbalık Arasındaki İlişkide Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Düzenleyici Rolü", *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Norris, J. A. (2003). "Looking at Classroom Management Through a Social and Emotional Learning Lens", *Theory Into Practice*, 42(4):313-318.

Parlaz, E. A.; Tekgül, N., Karademirci, E. ve Öngel, K. (2012). "Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci", *Turkish Family Physician*, 3(2):10-16.

Santrock, J. W. (2019). *Yaşam Boyu Gelişim*. (Çev. Ed. Galip Yüksel), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

- Schonert-Reichl, K. A. (2019). "Advancements in the Landscape of Social and Emotional Learning and Emerging Topics on the Horizon", *Educational Psychologist*, 54(3):222-232.
- Selçuk, Z. (2012). *Eğitim Psikolojisi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Slavin, R. E. (2019). *Eğitim Psikolojisi*. (Çev. Ed. Galip Yüksel), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Şimşek, İ. (2020). "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişilerarası Davranışları Ve Öğrencilerin Sosyo-Duygusal Öğrenme Becerileri", Yüksek Lisans Tezi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Totan, T. (2011). "Problem Çözme Becerileri Eğitim Programının İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Üzerine Etkisi", Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Totan, T. (2018a). "Ergenlerde Sosyal ve Duygusal Öğrenme Ölçeğinin Geliştirilmesi", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 48(48):41-58.
- Totan, T. (2018b). "Kapsamlı Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yıllık Çerçeve Planlarında Sosyal Duygusal Öğrenme Bileşenlerinin İncelenmesi", *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(10):18-29.
- Uşaklı, H. (2017). "Sosyal Duygusal Öğrenme Nedir? Neden Önemlidir? (İnsan İlişkilerinde Beş Duygu Alanı)", *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2):1-16.
- Velsor, P. V. (2009). "Task Groups in the School Setting: Promoting Children's Social and Emotional Learning", *The Journal for Specialists in Group Work*, 34(3):276-292.
- Whitted, K. S. (2011). "Understanding How Social and Emotional Skill Deficits Contribute to School Failure", *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 55(1):10-16.
- Zins, J. E.; Bloodworth, M. R., Weissberg, R. P. ve Walberg, H. J. (2007). "The Scientific Base Linking Social and Emotional Learning to School Success", *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 17(2-3):191-210.